

Stichting Beter Zeist

Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
T: 06-46082657
KvKnr.:30250364
NL98 INGB 0005 8035 12
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl

Aan de gemeenteraad van Zeist

Zeist, 4 april 2019

Betreft: inspraakreactie Ronde Tafel concept Energieplan Zeist

Geachte raad,

Onze reactie op het concept Energieplan wordt in dit kader beperkt tot zes hoofdzaken. Achtereenvolgens wordt ingegaan op 6 punten:

1. Wijze van totstandkoming
2. Aard van het product
3. Uitgangspunten, randvoorwaarden en aannamen
4. Relatie met andere onderwerpen
5. Mogelijkheden voor besparing en opwekking
6. Implementatie

1 Wijze van totstandkoming

De manier om gezamenlijk met geïnteresseerde inwoners en instellingen, geholpen door deskundigen en ambtenaren, een werkdocument te ontwikkelen verdient alle lof en navolging bij andere sectoren van het gemeentelijk beleid. Dan gaat het vooral om onderwerpen die voor de acceptatie en implementatie vooral ook afhankelijk zijn van medewerking van de Zeister samenleving. Wij hebben sinds de oprichting van Stichting Beter Zeist in 2007/2008 steeds daarvoor gepleit. *Wij hopen dat de wijze van werken onafhankelijk wordt geëvalueerd en dat de resultaten daarvan ook binnen een redelijke termijn beschikbaar komen.*

In dit verband moet wel worden opgemerkt dat het proces naar onze mening te veel onder tijdsdruk stond, waardoor de werkgroep ook niet naar alle betrokken burgers heeft teruggekoppeld. Verder verminderde door het overhaast afronden ook de kans op overeenstemming of consent over een aantal uitgangspunten van het product. Vandaar de oplegnotitie van 10 inwoners/groepen. *Dat is de valkuil van dit soort processen: (politieke) tijdsdruk enerzijds en komen tot een breed gedragen resultaat verdragen elkaar niet, tenzij het proces goed wordt begeleid.*

2 Aard van het product

Het product was bedoeld als plan maar voldoet daar niet aan¹. Het is meer een ideestuk of eerste verkenning van een opdracht en de mogelijke uitvoering daarvan. Daarmee wordt het niet gediskwalificeerd. Integendeel, het is een noodzakelijke stap in de richting

¹ In een plan (van aanpak) worden de volgende deelonderwerpen concreet / SMART uitgewerkt: Aanleiding / achtergrond, doel, op te leveren resultaat, afbakening, uitgangspunten /

van een plan. En het proces heeft gezorgd voor een grote groep geïnteresseerde inwoners die willen meewerken.

Als plan zal het echter verdere uitwerking behoeven. Mogelijk kan gebruik worden gemaakt van soortgelijke plannen in naburige gemeenten. Wellicht kan de Routekaart daarin voorzien. Maar noem dan het concept Energieplan een verkenning. Dat is niet zozeer een kwestie van naamgeving, maar vooral van juridische betekenis. Bij een beleidsplan is inspraak vereist, bij een routekaart is dat onduidelijk. En juist bij een routekaart (lees plan) is vanwege het noodzakelijk draagvlak van de maatregelen inspraak cruciaal. Alleen implementatie kan daar niet in voorzien. *De hoofdkeuzen van de Routekaart (het eigenlijke energieplan) moeten vooraf goed worden besproken met de (vertegenwoordigers van de) Zeister samenleving. Anders zal ook de rechtmatigheid van het plan betwist kunnen worden met alle gevolgen voor de uitvoering ervan.*

3. Uitgangspunten, randvoorwaarden en aannamen

De algemene uitgangspunten en randvoorwaarden voor de energietransitie staan in beleidsdocumenten en rapporten op landelijk, provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau. Sommige daarvan zijn nog niet vastgesteld of moeten verder worden geconcretiseerd. Daarbij kiest de gemeente Zeist tot nu toe voor meer vergaande doelen of ambities dan op hogere beleidsniveaus als streefdoelen worden aangegeven, zowel in *snelheid* (ambitie klimaatneutraal in 2030 t.o.v. landelijk bijna klimaatneutraal in 2050: 80 - 95% reductie), als naar percentage CO2 vermindering in 2030 t.o.v. 2016 (52% t.o.v. 49%). Overigens hebben alle gemeenten in deze regio ook een hogere ambitie.

Verder staat in het rapport Klimaatneutraal Zeist van CE Delft 2017 dat klimaatneutraliteit *binnen de eigen gemeente* in 2030 technisch en ruimtelijk niet goed haalbaar is. Dit gezien de voetafdruk van Zeist als plaats van ruim 62.000 inwoners met bedrijven en veel mobiliteit in de omgeving (A28) t.o.v. de (beperkt) beschikbare ruimte voor o.a. zonnepaneelvelden en windmolens. Daarbij kan het ook veel effectiever en efficiënter zijn om in het kader van wereldwijze klimaatneutraliteit in andere gebieden energie op te wekken gezien hun mogelijkheden en ambities. Dit ontslaat de gemeente niet van haar *verantwoordelijkheid om de energie transitie hoe en waar dan ook te realiseren en die ook bij uitbesteding volledig naar alle effecten te bekostigen. Het zou echter al een geweldige prestatie van Zeist zijn om in 2030, d.w.z. binnen elf jaar, tot een halvering van het netto energieverbruik te komen.*

Bij de bepaling van de ambities en doelen zal ook om een andere reden rekening moeten worden gehouden met de realiseerbaarheid ervan. Wanneer doelen als niet haalbaar worden beschouwd zullen veel mensen en ook organisaties afhaken om die na te streven. Dat blijkt uit resultaten van psychologisch onderzoek. Het stellen van onhaalbare doelen tast juist de geloofwaardigheid van de energietransitie aan en ook het vertrouwen in de overheid die de doelen of ambities formuleert². *Het stellen van concrete doelen kan beter stapsgewijs plaatvinden op basis van realistische inschattingen.*

4. Relatie met andere onderwerpen

² Als voorbeeld verwezen naar het zeer lage vertrouwen van de burgers van het UK in hun overheid t.a.v. de levering van de Brexit op 29 maart 2019.

Wat in de verkenning (concept Energieplan) ontbreekt is de afstemming met andere beleidssectoren zoals met plannen en visies van Samen Duurzaam Zeist, de gemeente Zeist, de regio U10, andere overheden en instellingen. Denk bijvoorbeeld aan beleid op het gebied van circulaire economie (hoogwaardig gebruik van delfstoffen³), natuur en landschap, cultuurhistorie, leefomgeving, toerisme en recreatie. Hetzelfde geldt voor de energiebehoefte van productie en consumptie en daarmee het gedrag van ondernemers en het publiek. *Een meer integrale visie m.b.t. duurzame energie en een kansenkaart⁴ is nodig om tot zorgvuldig afgewogen keuzen te komen voor de benodigde maatschappelijke transitie.*

Dat geldt ook voor uitdagingen van klimaatadaptatie⁵; hoe om te gaan met de klimaatverandering en weersextremen en de aanpassing daaraan van infrastructuur, mens, flora en fauna. Zo staat in het “Deltaplan ruimtelijke adaptatie” dat overheden klimaat-robust handelen in hun beleid moeten hebben verankerd voor 2020. *In 2050 moeten steden ook zo zijn ingericht. Dat vraagt leefbare en klimaatbestendige oplossingen ook in de blauwgroene sfeer.*

Voorbeeld. Zo probeert de gemeente Breda met exploitatie-overeenkomsten en zakelijke rechten ervoor te zorgen dat de stad blijft vergroenen. Want met behulp van extra bomen en ander groen wordt de komende tientallen jaren veel CO2 vastgelegd. Dat in tegenstelling tot het verbranden van biomassa waarbij direct juist extra CO2 vrijkomt. Wanneer de gemeente Breda meedenkt over de plannen voor een gebied, dan stelt deze als voorwaarde dat er groen in het plan komt. Daarbij wordt niet alleen op publieke maar ook op private gronden gewerkt aan een klimaat-robuste inrichting van de stad. Verder wordt aandacht besteed aan educatie van kinderen, groene schoolpleinen en waterspeelplekken.

De klimaatadaptatie vraagt grote investeringen ook gezien de veiligheid en gezondheidsaspecten. De komende inspanningen in Zeist, Nederland, Europa en de overige werelddelen zorgen voorlopig niet voor een snelle daling van het gehalte aan broeikasgassen in de atmosfeer die nodig is om de opwarming van de atmosfeer te stuiten en vooral terug te dringen. In dit verband moet worden nagegaan welk effect de hele keten van delving van de benodigde grondstoffen, de productie, het vervoer, de installatie, het onderhoud en de recycling van zonnepanelen en windmolens, maar ook andere infrastructuur heeft op de emissie van broeikasgassen. Denk dan niet alleen aan de CO2-voetafdruk, maar ook die van andere, zeer invloedrijke gassen, zoals methaan (CH4) en ozon (O3). *Vandaar een pleidooi goed na te gaan wat de volledige klimateffecten zijn van de diverse mogelijke maatregelen en daarmee rekening te houden bij de keuze ervan ook bij uitbesteding (zie punt 3, 2^e alinea). Gezien de snelle wetenschappelijke, technische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen zal het beleidsproces ruimte moeten laten voor snelle aanpassing ervan.*

5. Mogelijkheden voor besparing, opwekking en opslag

De verkenning (het concept Energieplan) geeft een beeld van de stand van zaken van het energieverbruik in 2016 en wat nodig is om te komen tot een netto-vermindering ervan in 2030. De beperking van de energievraag en de energiebesparing zullen eerste prioriteit moeten krijgen. Verder zijn een netto klimaatneutrale energieproductie en een voldoende energieopslag noodzakelijk. Wat in feite ontbreekt is een kwalitatief en

³ Toepassen van cascadering: hoogwaardig boven laagwaardig gebruik.

⁴ Zie ook de kansenkaart “Energiescan U10”.

⁵ zie publicaties over (ruimtelijke) klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid van de regio Utrecht, gemeenten en andere instellingen.

kwantitatief ook qua effecten onderbouwde keuze van middelen, zowel van energiebronnen als van energiedragers. Die zaken worden vaak door elkaar gehaald, maar dat leidt ook tot misverstanden en verkeerde beeldvorming zoals: ik rijd elektrisch dus CO2-neutraal. Dat kan alleen als het gaat om echt groene stroom en energie-neutrale processen van de totale productie, het onderhoud en later het hergebruik of recycling van het vervoermiddel. *Wat een goede keus is te beginnen met snel technisch en financieel haalbare en geaccepteerde maatregelen.*

6. Implementatie

In de verkenning (het concept Energieplan) ontbreekt grotendeels nog de implementatie. In dat kader wordt Samen Duurzaam Zeist een nog nader te bepalen rol toebedeeld. De keuze daarvoor zal zorgvuldig moeten worden gemaakt, omdat het huidige SDZ toch iets anders is dan een implementatiecentrum. Het is nu meer een broedplaats van ideeën en pilotprojecten dat wordt gerund door bevlogen mensen.

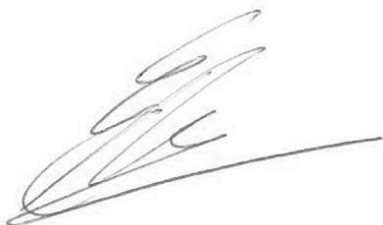
Tijdens de implementatiefase zal echter ook moeten worden omgegaan met:

- mensen die er nog weinig over weten of verkeerd zijn geïnformeerd;
- personen die niet weten hoe ze het kunnen aanpakken;
- klimaatsceptici;
- zij die vraagtekens zetten bij de invloed van de mensheid op het klimaat;
- mensen die alleen iets willen doen als anderen dat ook doen;
- zij die verwijzen naar andere landen die voorlopig nog in een transitieproces zitten van bijvoorbeeld bruinkool naar gas of van hout naar kolen;
- personen die klimaatverandering in Nederland toejuichen of het niets kan schelen om welke reden dan ook;
- personen die alleen iets doen als het financieel iets oplevert, etc.

Voor al deze mensen is het nodig tijdens de implementatie in constructieve zin te reageren op bovengenoemde opvattingen. Voor het bereiken van een brede maatschappelijke transitie zullen de politiek, bedrijven, opinieleiders, pers- en publiciteitsmedia, etc. moeten meewerken. Daarbij is het niet voldoende alleen voorlichting te geven en te werken aan bewustwording. Het zal ook nodig zijn vooral in te gaan op de vraag wat mensen zelf voor de energietransitie over hebben en hoe dat zou kunnen veranderen c.q. verbeteren. De aanpak zal per doelgroep flink kunnen verschillen, zoals voor jeugd, starters, ouderen en bedrijven. De communicatie, educatie en begeleiding zal daarop moeten aansluiten. Ook hierin zullen alle belanghebbende partijen met elkaar moeten samenwerken. Gemeenten kunnen het écht niet alleen.

Energiebijeenkomsten voor een breed publiek hebben in dat kader alleen zin als op bovengenoemde opvattingen overtuigend kan worden gereageerd. Anders werken zulke sessies averechts voor het gestelde doel. Vergeet niet dat het al of niet meewerken aan klimaatmaatregelen voor burgers en bedrijven nog grotendeels een vrije keuze is.

Vriendelijke groet,

Stichting Beter Zeist,
Egbert Visscher